

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS VEIKLA

2009 m. gruodžio 30 d. Nr. VA-P-40-2-27
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 4-ojo audito departamento direktoriaus Rimvido Aleliūno
2009-02-03 pavedimą Nr. P-40-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Romualdas Čepaitis (grupės vadovas)
Živilė Blaževičienė (nuo 2009-07-20)
Inesa Gineitienė

Auditas pradėtas 2009-02-03
Auditas baigtas 2009-12-30

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir procesas	6
Audito rezultatai	8
1. Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos pertvarkymo teisinės prielaidos	8
2. Valstybės sienos apsaugos tarnyba	13
2.1. Rinktinės	13
2.2. Centrinė įstaiga	19
2.3. Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai	21
2.4. Valstybės sienos apsaugos Aviacijos rinktinė	23
2.5. Pasieniečių mokykla	25
Išvados ir rekomendacijos	30
Priedai	32

SANTRAUKA

Valstybės sienos apsauga yra sudėtinė Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo užtikrinimo dalis. Užtikrinti valstybės sienos neliečiamumą ir įgyvendinti valstybės sienos apsaugos politiką pavesta Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos. 2002 m. buvo patvirtinta Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programa, kuri pagal Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą yra viena svarbiausių ilgalaikių valstybinės nacionalinio saugumo stiprinimo programų. Programa nuo jos priėmimo dienos nė karto nebuvo tikslinta, nors per šį laikotarpį Lietuvoje įvyko daug pokyčių, turėjusių esminės įtakos nacionaliniam saugumui: Lietuva tapo Europos Sąjungos ir NATO nare, įsijungė į Šengeno erdvę. Lietuvai 2007 metais įsiliejus į Šengeno erdvę, keitėsi sienos apsaugos valstybės politika, todėl turėjo būti nustatyti VSAT pajėgumai sienos apsaugos poreikiams ir Europos Sąjungos reikalavimams užtikrinti ir pertvarkytas sienos apsaugos organizavimas.

Audito metu vertinome, kaip buvo pertvarkomas VSAT veiklos organizavimas ir kaip naudojamos biudžeto lėšos sienos apsaugai vykdyti.

Nustatyta, kad Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos organizavimo pertvarkai, Lietuvos Respublikai įsijungus į Šengeno erdvę, vykdyti nebuvo sudarytos tinkamos teisinės prielaidos, ir tai apsunkino pagrįstų sprendimų dėl tarnybos veiklos organizavimo pertvarkymo priėmimą. Dėl teisinio reglamentavimo ir organizacinių trūkumų Valstybės sienos apsaugos tarnybos pertvarka buvo vykdoma nepakankamai efektyviai. Nebuvo tinkamai įvertintas žmoniškųjų išteklių poreikis pasikeitusioms sienos apsaugos funkcijoms vykdyti, todėl ne visada ištekliai buvo naudojami taupiai. Nebuvo ieškoma vidinių resursų išorės sienos apsaugai stiprinti, nes neracionaliai buvo paskirstyti ištekliai prie vidaus ir išorės sienos, neefektyviai panaudoti kinologai ir tarnybiniai šunys. Todėl nemažėjo nustatytų valstybės sienos pažeidimų, kai sienos pažeidėjų nebuvo sulaikoma, skaičius. Nepakankamai rezultatyviai ir taupiai panaudotos valstybės biudžeto lėšos personalo rengimui dirbti pasienyje. 2007–2009 metais Pasieniečių mokykla nepriėmė planuoto skaičiaus kursantų, ne visi mokyklą baigę kursantai išdirbo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatytą laiką. Iš kursantų, kurie nesilaikė sutartinių įsipareigojimų, nebuvo išieškomos visos su mokymu susijusios išlaidos.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai buvo pateiktos rekomendacijos, kurių įgyvendinimas turėtų užtikrinti efektyvesnę valstybės sienos apsaugos organizavimą ir taupesnę biudžeto lėšų naudojimą. Pasiūlyta inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų nustatytos valstybės sienos apsaugos sistemos pajėgumų planavimo ilgalaikės kryptys sienos apsaugos poreikiams ir Europos Sąjungos reikalavimams užtikrinti ir būtų sudarytos tinkamos teisinės prielaidos Valstybės sienos apsaugos tarnybos

---

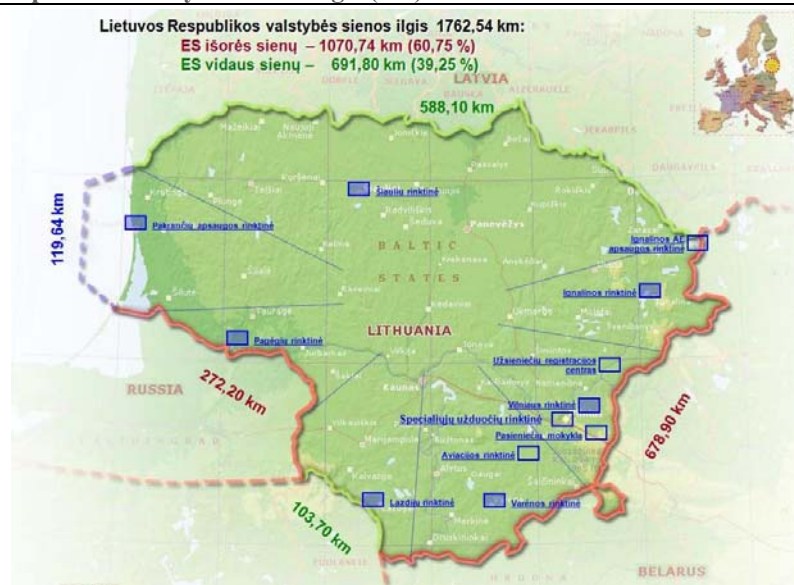
veiklos pertvarkai vykdyti. Taip pat būtina įvertinti valstybinio audito metu nustatytus Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos organizavimo pertvarkos trūkumus ir priimti sprendimus dėl jų šalinimo. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba pateikė rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus (žr. 2 priedą).

IŽANGA

Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT arba Tarnyba) yra valstybės institucija, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę, o karo metu – ginkluotųjų pajėgų sudėtyje ginti valstybę. Nuo 2007 m. gruodžio 21 d. Lietuvos Respublikai įsijungus į Šengeno erdvę, vykdydama operatyvinę veiklą, ikiteisminį tyrimą ir valstybinę migracijos procesų kontrolę, Tarnyba veikia visoje valstybės teritorijoje¹. VSAT 2007–2008 m. skiriami asignavimai didėjo (nuo 193,5 mln. Lt iki 239,2 mln. Lt), o 2009 m. skirta 195,9 mln. Lt. Lietuvai įsijungus į Šengeno erdvę, dalis Lietuvos Respublikos sienų (valstybės siena su Baltarusija ir Rusija ir teritorinės jūros siena) tapo ir išorinėmis ES sienomis. 1 pav.

matyti, kad vidinės ES sienos sudaro 39 proc. (sienos su Latvijos ir Lenkijos respublikomis), o išorinės – 61 proc. (sienos su Rusijos Federacija, Baltarusijos Respublika ir teritorinės jūros siena, žr. 1 pav.) visos LR valstybės sienos. Siekiant užtikrinti Šengeno *acquis* reikalavimų įgyvendinimą, turi būti pertvarkoma Valstybės sienos apsaugos

1 pav. Valstybės sienos ilgis (km)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

tarnybos organizacinė struktūra, vidinių sienų infrastruktūra, priimami sprendimai dėl turimos technikos tolesnio panaudojimo, parengtos ir įdiegtos priemonės, kad prireikus būtų galima operatyviai atnaujinti patikrinimus prie vidinių ES sienų. Ankstesnių Valstybės kontrolės atliktų auditų rezultatai rodo, kad, institucijoms vykdant didelės apimties pertvarkas, didėja klaidų pasireiškimo ir netaupaus biudžeto lėšų panaudojimo rizika. Todėl VSAT veiklos auditas buvo įtrauktas į 2009 m. valstybinio audito programą.

¹ Valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymas, 2000-10-10 Nr. VIII-1996 (2007-01-12 Nr. X-1017 įstatymo, 2 str. 6 d. redakcija)

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – Valstybės sienos apsaugos tarnybos veikla.

Audito subjektas – Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Audito tikslas – įvertinti VSAT veiklos organizavimo pertvarkymus, atsižvelgiant į pokyčius, susijusius su Lietuvos įsijungimu į Šengeno erdvę.

Vertinimo kriterijai:

- planuojamų ir pasiektų rezultatų palyginimas;
- išlaidų efektyvumo;
- ilgalaikio turto naudojimo intensyvumas.

Audito procesas

Audituotas laikotarpis – 2007–2009 m. I pusmetis, palyginimams naudojami ir ankstesnio, o apibendrinimams – vėlesnio laikotarpio duomenys.

Audito metu taikyti šie duomenų rinkimo metodai: dokumentų peržiūros (rašytinių dokumentų nagrinėjimas), teisės aktų nagrinėjimas, apklausos (pokalbiai su darbuotojais).

Taikytos audito procedūros – skaičiavimai (aritmetinių veiksmų atlikimas), patvirtinimas (informacijos patvirtinimas ar paneigimas), patikrinimai (dokumentų, turto), stebėjimas (procesų, procedūrų), paklausimas (klausimų pateikimas ir atsakymų į juos gavimas), analitinės procedūros.

Informacija apie VSAT veiklą rinkta Tarnybos centrinėje įstaigoje, rinktinėse, užkardose, Vidaus reikalų ministerijoje, kitose valstybės institucijose ir įstaigų interneto tinklalapiuose. Audito metu vyкта į Pasieniečių mokyklą, Aviacijos rinktinę, Pagėgių, Pakrančių apsaugos, Šiaulių, Ignalinos rinktines ir jų užkardas.

Valstybinis auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad visi mums pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos tiksliai atitinka originalus.

Audito metu VSAT buvo pateikta išankstinio tyrimo ataskaita, kurioje nurodytos nustatytos VSAT veiklos problemos. Dalį minėtoje ataskaitoje nurodytų problemų VSAT pradėjo spręsti audito metu.

**Ataskaitoje vartojamų sąvokų (atitinka Šengeno sienų kodekse²
pateiktus apibrėžimus) paaiškinimas**

Vidaus sienos:

- a) valstybių narių bendros sausumos sienos, įskaitant upių ir ežerų sienas;
- b) valstybių narių oro uostai vidaus skrydžiams;
- c) valstybių narių jūrų, upių ir ežerų uostai reguliariam susisiekimui keltais.

Išorės sienos – valstybių narių sausumos sienos, įskaitant upių, ežerų ir jūrų sienas ir jų oro, upių, jūrų ir ežerų uostus, jei tai nėra vidaus sienos.

Patikrinimai kertant sieną – sienos perėjimo punktuose atliekami patikrinimai, skirti užtikrinti, kad asmenims, įskaitant jų transporto priemones ir jų turimus daiktus, būtų leidžiama atvykti į valstybių narių teritoriją arba iš jos išvykti.

---

² Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. kovo 15 d. reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas).

AUDITO REZULTATAI

1. Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos pertvarkymo teisinės prielaidos

Lietuvos Respublikos Seimas 2002 m. gegužės 30 d. patvirtino Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programą³ (toliau – Programa), kuri pagal Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą yra viena svarbiausių ilgalaikių valstybinės nacionalinio saugumo stiprinimo programų. Programoje nurodyta, kad prioritetinga valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės kryptis – būsimos išorinės sienos apsauga. O tolimesnė Lietuvos valstybės sienos apsaugos sistemos plėtra buvo siejama su šešių pagrindinių uždavinių įgyvendinimu:

1. valstybės sausumos sienos demarkavimas,
2. Europos Sąjungos reikalavimų dėl būsimos išorinės sienos kontrolės įgyvendinimas,
3. laipsniškas kontrolės prie būsimos vidinės sienos paprastinimas ir pertvarkymas,
4. teisės aktų, reglamentuojančių valstybės sienos apsaugą, tobulinimas ir jų derinimas su Europos Sąjungos teise;
5. bendradarbiavimo plėtra;
6. profesionalios Valstybės sienos apsaugos tarnybos kūrimas.

Kadangi valstybės sienos apsaugos politiką pavesta įgyvendinti Valstybės sienos apsaugos tarnybai, Programa turėtų nustatyti ilgalaikes VSAT plėtotės kryptis ir būti pagrindas VSAT einamiesiems planams rengti. Atkreipėme dėmesį, kad Programoje numatytas profesionalios Valstybės sienos apsaugos tarnybos kūrimas atsisakant šauktinių, tačiau joje neįvertinta esama Valstybės sienos apsaugos sistemos būklė, nenumatyti VSAT planuojami pajėgumai sienos apsaugos poreikiams ir Europos sąjungos reikalavimams užtikrinti. Taip pat nenumatytos VSAT valdymo sistemos pertvarkos kryptys, todėl Programa nebuvo pakankamu pagrindu planuoti VSAT pertvarką. Siekdami išsiaiškinti, kodėl Programoje nepakankamai aiškiai nustatyta valstybės sienos apsaugos organizavimo pertvarkos valstybės politika, analizavome teisės aktus, reglamentuojančius tokių programų rengimo tvarką. Vyriausybė, vykdydama Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme numatytą jai įpareigojimą, patvirtino Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo ir vykdymo tvarką⁴. Palyginome dvi ilgalaikes valstybinio saugumo stiprinimo programas, kurios turėjo būti parengtos pagal šią tvarką: Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės ir Krašto apsaugos sistemos (toliau – KAS)

³ Lietuvos Respublikos Seimo 2002-05-30 nutarimas Nr. IX-911 „Dėl Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos patvirtinimo“.

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-05-08 nutarimas Nr. 523 „Dėl ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo ir vykdymo tvarkos patvirtinimo“.

plėtros⁵. Nustatyta, kad programų struktūra iš esmės skiriasi, skiriasi jos ir detalumu. Pavyzdžiui, KAS plėtros programoje, skirtingai negu Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės, numatyti ne tik sistemos plėtros uždaviniai, bet ir jos valdymo pertvarkos kryptys, laukiami rezultatai.

Palyginimo rezultatai rodo, kad ši tvarka nepakankamai reglamentuoja Programai keliamus reikalavimus. Nuo 2000 metų programų rengimo tvarka nebuvo tikslinta, nors Lietuvoje įvyko daug pokyčių, turėjusių esminės įtakos nacionaliniam saugumui: Lietuva tapo Europos Sąjungos ir NATO nare, įsijungė į Šengeno erdvę. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas per tą laikotarpį buvo keičiamas daugiau negu 10 kartų. Taip pat 6 kartus keitėsi ir teisės aktas, reglamentuojantis strateginių planų rengimą⁶.

Nepakankamai aiškiai reglamentuotas Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimas, todėl nebuvo užtikrinta, kad būtų parengtos aiškios ir konkrečios valstybės politiką numatančios programos.

Daugiau negu septynis metus netikslinta ir Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programa. Todėl ne visos jos nuostatos galėjo būti įgyvendintos. Pavyzdžiui, dalis programos nuostatų dėl laivų, sraigtasparnių, automobilių, ryšių įrangos tipų derinimo su Krašto apsaugos ministerija visa apimtimi negalėjo būti įgyvendinamos, nes Viešųjų pirkimų įstatymas draudžia apriboti tiekėjų galimybes dalyvauti konkursuose, nurodant konkretų tipą. VSAT pateikė KAM įsigyjamų laivų ir transporto priemonių skaičių ir jų technines charakteristikas. Toks informacijos pateikimas, VSAT nuomone, „leidžia KAM tinkamai įvertinti VSAT turimas technines priemones ir numatyti VSAT vietą integravimosi į KAM, agresijos atveju, plane“.

Vyriausybė 2002 m. spalio 3 d. patvirtino Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos įgyvendinimo priemonių planą⁷ (toliau – Priemonių planas), kurį numatyta įgyvendinti iki 2010 metų. Įvertinus jį nustatyta:

Pastebėjimas

Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės patvirtino ne Seimas, kaip nustato minėta Vyriausybės tvarka, o Vyriausybė.

1. Priemonių plane nebuvo nustatytos konkrečios, tinkamos ir pakankamos priemonės visiems Programoje numatytiems uždaviniams įgyvendinti. Pavyzdžiui: 3 uždaviniui – laipsniškas kontrolės prie būsimos vidinės sienos paprastinimas ir pertvarkymas – buvo nustatyta tik viena priemonė: pertvarkyti sienos perėjimo punktų prie būsimosios vidinės sienos infrastruktūrą, susijusią su reguliarių pasienio tikrinimų panaikinimu. Nenumatyta, kaip ir kada

⁵ Lietuvos Respublikos Seimo 2006-07-04 nutarimas Nr. X-743 „Dėl krašto apsaugos sistemos plėtros programos patvirtinimo“.

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika (2007-02-07 nutarimo Nr. 194 redakcija).

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-10-03 nutarimas Nr. 1562 „Dėl Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.

planuojama pertvarkyti infrastruktūrą prie vidinių ES sienų, kaip planuojama užtikrinti laikiną kontrolės prie vidaus sienos atnaujinimą ir pertvarkyti VSAT struktūrinių padalinių veiklą prie vidinės sienos.

2. Dalis plane numatytų priemonių laiku neįgyvendintos. VSAT paaiškinimu jos buvo neįgyvendintos dėl neskirtų valstybės biudžeto asignavimų. Atkreipėme dėmesį, kad dalis priemonių numatytos ir kituose teisės aktuose: Šengeno priemonės programoje⁸, Nacionaliniame Šengeno *aquis* priėmimo veiksmų plane⁹. Priemonių plane ir minėtuose dokumentuose skyrėsi nurodyti priemonių įgyvendinimo terminai, finansavimo šaltiniai. Pavyzdžiui, 2 uždaviniui – Europos Sąjungos reikalavimų dėl būsimos išorinės sienos kontrolės įgyvendinimas – numatytos 8 priemonės, nurodyti jų įgyvendinimo terminai, finansavimo šaltinis – biudžeto lėšos. Didesnė dalis šių priemonių įgyvendinta Šengeno priemonės¹⁰ pagalba, pavyzdžiui, numatyta Mickūnų užkardos projektavimą ir rekonstrukciją įvykdyti 2003–2004 metais, tačiau faktiškai ji įvykdyta 2005–2007 m. kaip Šengeno priemonės projektas iš ES lėšų. Analogiškai vykdytas Druskininkų, Neringos, Kapčiamiesčio ir kitų užkardų projektavimas ir statyba.

Ne visiems Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programoje numatytiems uždaviniams įgyvendinti buvo numatytos tinkamos ir pakankamos priemonės, todėl ne visi uždaviniai įgyvendinti numatytais terminais.

Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos įgyvendinimo priemonių planas netikslintas septynerius metus, nors per šį laikotarpį įvyko nemažai esminių pokyčių. Plane nurodytų priemonių įgyvendinimas nesuderintas su kitų teisės aktų, reglamentuojančių VSAT pertvarką, nuostatomis, todėl buvo apsunkintas sprendimų priėmimas.

Lietuvai išijungus į Šengeno erdvę, dalis sienų tapo vidinėmis, todėl buvo panaikinta jų kirtimo kontrolė. Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymu ir Vyriausybės patvirtintu patikrinimo prie vidaus sienos laikino atnaujinimo tvarkos aprašu¹¹ nustatyta, kad VSAT turi užtikrinti nuolatinę parengtį atnaujinti pasienio tikrinimą prie vidaus sienos, kad, prireikus,

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-04-07 nutarimas Nr. 389 „Dėl Šengeno priemonės programos patvirtinimo“.

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-19 nutarimas Nr. 1194 „Dėl Nacionalinio Šengeno *aquis* priėmimo veiksmų plano“ (negalioja nuo 2008-05-11).

¹⁰ Belgijos Karalystės, Danijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Airijos, Italijos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Nyderlandų Karalystės, Austrijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Suomijos Respublikos, Švedijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (Europos Sąjungos valstybių narių) ir Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos, Slovakijos Respublikos sutartis dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą 2003 m. balandžio 16 d. sutarties aktas, 35 str.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-12-19 nutarimas Nr. 1376 „Dėl patikrinimo prie vidaus sienos laikino atnaujinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5600).

tokią kontrolę būtų galima operatyviai atnaujinti. Kaip minėta, Programoje ir Priemonių plane nenumatyta, kaip planuojama užtikrinti laikiną kontrolės prie vidaus sienos atnaujinimą ir su šiais pakeitimais susijusių išteklių paskirstymą.

VSAT vado įsakymu patvirtintas planas „Perimetras“¹², reglamentuojantis pasienio tikrinimo atnaujinimo tvarką, pagal kurią rinktinės parengė detalius planus. Planas yra riboto naudojimo, todėl toliau šioje dalyje pateikiama tik bendresnio pobūdžio informacija.

Bendrajame plane numatyti tik bendrieji reikalingų pajėgumų (žmogiškųjų išteklių ir reikiamų priemonių) skaičiai pagal numatomas dislokavimo vietas, tačiau nėra duomenų apie turimus vietoje pajėgumus ir kiek, kur ir kokių pajėgumų trūksta. Detalesniuose VSAT rinktinių planuose numatyti turimi ir trūkstami pajėgumai, tačiau Tarnyba iki 2009-12-16 neturėjo šių detaliųjų planų, todėl nevaldė tikslios informacijos kiek, kur ir kokių pajėgumų sienos kontrolės atnaujinimui trūksta.

Pagal VSAT paaiškinimus, trūkstami žmogiškieji ištekliai būtų pritraukiami iš Policijos departamento ir Viešojo saugumo tarnybos. VSAT teigimu, aktyvavus planą „Perimetras“, priklausomai nuo grėsmės masto, bus aktyvuoti ir kiti specialūs reagavimo planai, pvz., „Priedangos“ planas¹³ ir jį detalizuojantys VSAT vado ir Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu patvirtintas planas¹⁴ ir VSAT vado ir Lietuvos kariuomenės vado įsakymu patvirtintas tvarkos aprašas¹⁵. Viešojo saugumo tarnyba, siekiant užtikrinti viešąjį saugumą, gali būti pasitelkiama VSAT vado prašymu ir vidaus reikalų ministro leidimu¹⁶. Šiais teisės aktais nustatytą mechanizmą realizuoti VSAT išbandė tik audito metu 2009-12-08. Pagal Tarnybos paaiškinimą, pratybos pagal planą „Perimetras“ buvo organizuotos prie valstybės sienos su Latvijos Respublika, dėl lėšų stygiaus pratybos buvo organizuotos tik vienoje Šiaulių rinktinės Joniškio užkardoje.

Valstybės sienos apsaugos tarnyba iki 2009 m. gruodžio mėnesio nevaldė tikslios informacijos, reikalingos laikinai atnaujinant patikrinimus prie vidaus sienos ir nevykdė tokių patikrinimų praktinių bandymų.

¹² Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2008-06-30 įsakymas Nr. 1RN-13RN „Dėl patikrinimo prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienos laikino atnaujinimo plano „Perimetras“ patvirtinimo“ (riboto naudojimo).

¹³ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-08-17 nutarimu Nr. 901-7 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 23 d. nutarimo Nr. 183-1 „Dėl valstybės sienos priedangos plano patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹⁴ VSAT vado ir Lietuvos policijos generalinio komisaro 2005-12-29 įsakymas Nr. 1RN-34RN/S2-V-18RN „Dėl specialiojo policijos pajėgų užduočių, operatyvinio pavaldumo, išdėstymo ir sąveikos plano patvirtinimo“.

¹⁵ VSAT vado ir Lietuvos kariuomenės vado 2006-04-19 įsakymas Nr. 1RN-12(RN)/V-73RN „Dėl bendros valdymo schemos, valdymo organizavimo, materialinio aprūpinimo, valdymo ir sąveikos signalų tvarkos aprašo patvirtinimo“.

¹⁶ Vidaus reikalų ministro 2007-04-27 įsakymas Nr. 1V-159 „Dėl viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pajėgų pasitelkimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Teisinės aplinkos pokyčiai atsižvelgiant į Europos komisijos ekspertų rekomendacijas

Lietuvos Respublikos pasirengimą įsijungti į Šengeno erdvę ir pasirengimą saugoti išorinę ES sieną 2006 ir 2007 metais vertino Europos Komisijos ekspertai. Rekomendacijose ekspertai atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuva turi imtis priemonių ir toliau stiprinti išorės sienas žmogiškaisiais ištekliais, kurie šiuo metu dislokuoti ties būsimosiomis vidaus sienomis.

Audito metu vertinome, kas buvo padaryta atsižvelgiant į ekspertų vertinimus:

Kaip minėta, nei Programoje, nei Priemonių plane nebuvo numatytas VSAT žmogiškųjų išteklių poreikis ir jų paskirstymas. Vyriausybė, prieš patvirtindama Programos įgyvendinimo priemonių planą, pritarė Nacionaliniam Šengeno *aquis* priėmimo veiksmų planui¹⁷. Jame nustatyta, kad, panaikinus tikrinimą prie vidinių sienų, daugiau kaip 50 procentų Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos personalo bus perkelta prie sienos su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija. Perkėlimo laiką ir personalo skaičių numatyta sukongretinti nustačius Valstybės sienos apsaugos tarnybos uždavinius prie vidinių sienų. Šie uždaviniai nustatyti tik 2007–2008 m.¹⁸, o Kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetentingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepcija¹⁹ (toliau – Koncepcija), kurioje numatyta prie vidinių sienų palikti tik 30 procentų personalo, patvirtinta vidaus reikalų ministro 2006-07-17 įsakymu ir iki šiol netikslinta. Taigi nepatvirtinus uždavinių ir nenustačius žmogiškųjų išteklių poreikio šiems uždaviniams įgyvendinti, buvo priimami sprendimai dėl žmogiškųjų išteklių perskirstymo. Atkreipėme dėmesį, kad nenustatyti Koncepcijos nuostatų įgyvendinimo terminai. VSAT paaiškinimu, galimas funkcijas ir planuojamą veiklą prie vidaus sienos Tarnyba buvo įtvirtinusi vado patvirtintoje Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Latvijos Respublika ir Lenkijos Respublika apsaugos pertvarkymo koncepcijoje²⁰ ir jos įgyvendinimo planuose. Tai dar kartą patvirtina, kad valstybės sienos apsaugos organizavimui užtikrinti skirta nepakankamai valstybės dėmesio.

Vidaus reikalų ministerijos sprendimai dėl žmogiškųjų išteklių perskirstymo nuo vidinės prie išorinės sienos nepagrįsti tinkama VSAT uždavinių ir žmogiškųjų išteklių poreikio šiems uždaviniams įgyvendinti analize.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-19 nutarimas Nr. 1194 „Dėl Nacionalinio Šengeno *aquis* priėmimo veiksmų plano“ (negalioja nuo 2008-05-11).

¹⁸ Valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo pakeitimas (2007-01-12 Nr. X-1017) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-03-20 nutarimas Nr. 278 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimo Nr. 194 „Dėl pasienio policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reorganizavimo ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-07-17 įsakymu Nr. 1V-272.

²⁰ Patvirtinta VSAT vado 2006-01-16 įsakymu Nr. 4-35 (negalioja nuo 2007-01-18).

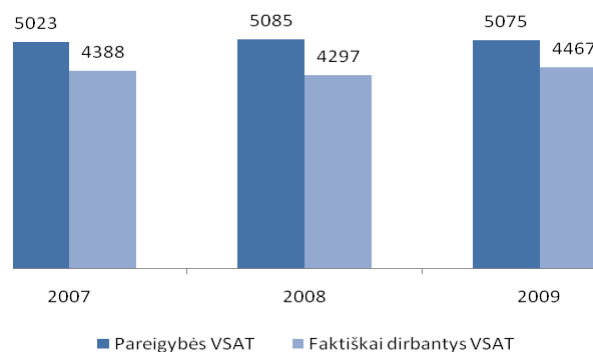
2. Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta, kad tarnybą sudaro: vadas, štabas, rinktinės, užkardos, kiti struktūriniai padaliniai. Tačiau pagal patvirtintą institucijos struktūrą²¹ atskiru padaliniu funkciškai išskirta centrinė įstaiga, kurios sudėtyje yra Tarnybos štabas.

VSAT pareigybių skaičius nuo 2007 m. iki 2009 m. spalio mėnesio iš esmės nekito (žr. 2 pav.). Mažai keitėsi ir neužimtų pareigybių skaičius (žr. 2 pav., o detalesnę informaciją apie pareigybių ir faktiškai dirbančių darbuotojų skaičių pagal padalinius žr. 1 priede).

VSAT pareigybių skaičius nuo 2009-10-01 sumažėjo (plačiau skyriuje „Pokyčiai audito metu“, 29 psl.).

2 pav. VSAT pareigybės

Šaltinis – VSAT

2.1. Rinktinės

VSAT funkcijas prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos vykdo 7 rinktinės, kurias sudarė 39 užkardos²², o nuo 2010-01-01 bus 37:

<u>Siaulių rinktinė</u>	<u>Ignalinos rinktinė</u>	<u>Vilniaus rinktinė</u>	<u>Varėnos rinktinė</u>	<u>Lazdijų rinktinė</u>	<u>Pagėgių rinktinė</u>	<u>Pakrančių apsaugos rinktinė</u>
5 užkardos (nuo 2010-01-01 bus 4), vykdo funkcijas prie vidinės ES sienos	4 užkardos, saugo išorinę ES sieną	8 užkardos, saugo išorinę ES sieną	5 užkardos, saugo išorinę ES sieną	6 užkardos (nuo 2010-01-01 bus 5), iš jų viena (Kalvarijos) vykdo funkcijas prie vidinės ES sienos	7 užkardos, saugo išorinę ES sieną	4 užkardos, saugo išorinę ES sieną

Rinktinių veikimo teritorija

Atsižvelgiant į pokyčius ir tai, kad teisės aktais VSAT veikimas (vykdant operatyvinę veiklą, ikiteisminį tyrimą ir migracijos procesų kontrolę), įsijungus į Šengeno erdvę, nustatytas visoje šalies teritorijoje, rinktinėms nuo 2007 m. priskirtos veikimo teritorijos atvaizduotos 3 pav..

²¹ VSAT vado 2007-07-02 įsakymas Nr. 4-574 „Dėl valstybės sienos apsaugos tarnybos centrinės įstaigos administracijos pareigūnų sąrašo bei teisės aktų patvirtinimo“.

²² Nuo 2010 m. sausio 1 d. VSAT struktūra pertvarkyta, Šiaulių rinktinėje iš 5 loks keturios (Skuodo užkarda reorganizuota ir prijungta prie Mažeikių užkardos, o Jonišio užkardą nutarta perkelti iš Jonišio į Šiaulius ir pervadinti pagal dislokacijos vietą – Šiaulių užkarda, o Lazdijų rinktinėje iš 6 loks 5 užkardos.

3 pav. Veikimo teritorijų paskirstymas VSAT rinktinėms

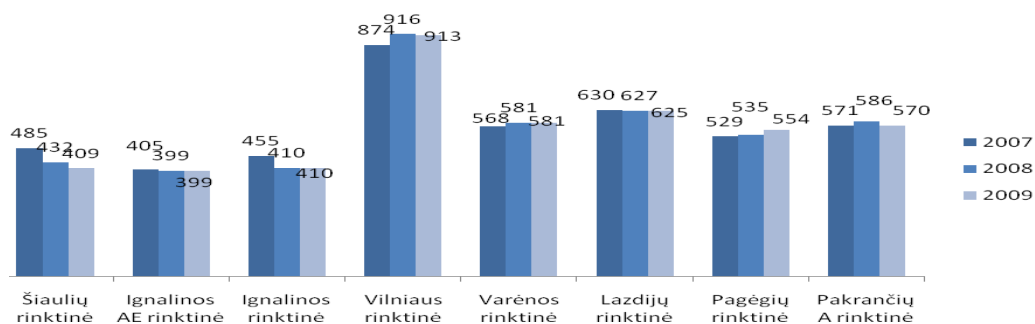
Šaltinis – Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Kaip matyti iš paveikslėlio, Šiaulių rinktinė dislokuota pakankamai toli nuo jos veikimo teritorijos ribų. Veikla negali būti vykdoma vien ryšio priemonėmis, todėl periodiniams nuvykimams naudojamas transportas, kelionės metu gaištamas darbo laikas. Auditorių nuomone, būtų tikslinga racionaliau perskirstyti rinktinių veikimo teritorijas (pvz.: Pakrančių apsaugos rinktinei priskirti Kretingos ir Skuodo rajonų teritoriją, o Ignalinos rinktinei – Zarasų rajoną), nes pagal dabartinę teritorijų priskyrimą sudarytos prielaidos neefektyviai naudoti išteklius. Perskirsčius veikimo teritorijas, ištekliai būtų naudojami efektyviau, be to, skubiai prireikus, palengvėtų laikinos vidinių sienų kontrolės atnaujinimas, būtų lengviau užtikrinti vietinio eismo kontrolę, nes dalis Zarasų rajono teritorijos yra nutolusi mažiau nei 50 km nuo išorinės sienos su Baltarusijos Respublika. Be to, toks pertvarkymas užtikrintų geresnį dalies kvalifikuoto personalo panaudojimą stiprinti išorinių sienų apsaugą.

VSAT Šiaulių rinktinei priskirta didelė veikimo teritorija sudaro prielaidas nepakankamai efektyviai panaudoti žmogiškuosius, finansinius ir materialinius išteklius.

Rinktinese pareigybių skaičius 2007–2009 m. keitėsi nežymiai (žr. 4 pav.).

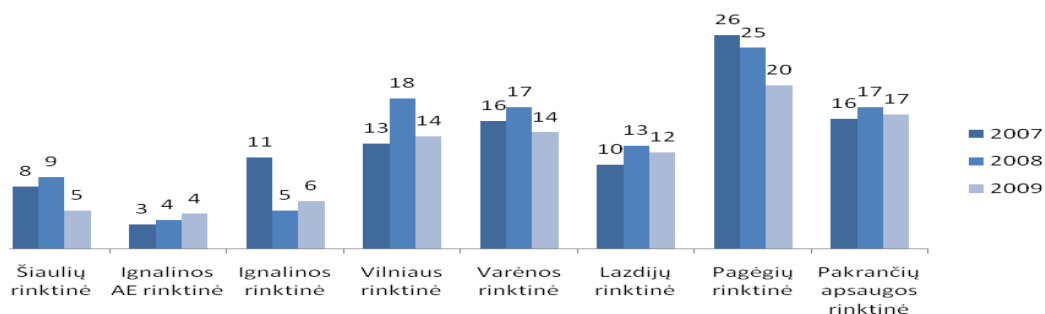
4 pav. Pareigybių dinamika VSAT rinktinėse

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Įvertinus laisvas ir užimtas pareigybes rinktinėse nustatyta, kad daugiausia neužimtų pareigybių buvo padaliniuose prie išorinių sienų (žr. 5 pav.)

5 pav. Valstybės sienos apsaugos tarnybos neužimtų pareigybių pokytis rinktinėse (procentais)

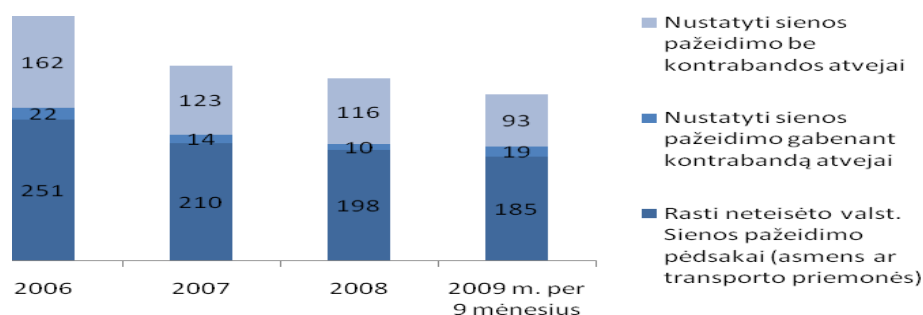

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Personalo trūkumas struktūriniuose padaliniuose, saugančiuose išorės sienas, apsunkino valstybės sienos apsaugos užtikrinimą.

VSAT 2006–2008 m. veiklos ataskaitų ir 2009 m. statistiniai duomenys apie nustatytus valstybės sienos pažeidimus rodo, kad kiekvienais metais užfiksuotų valstybės sienos pažeidimo atvejų, kai buvo nustatyti pažeidėjai, skaičius buvo mažesnis, negu rasta neteisėtų valstybės sienos pažeidimo pėdsakų. Tai rodo, kad buvo nepakankamai efektyviai vykdoma VSAT priskirta pagrindinė funkcija – apsaugoti valstybės sieną. Kaip matyti iš 6 pav., tik maža dalis (apie 10 proc.) sienos pažeidėjų sulaikyta gabenant kontrabandą.

6 pav. VSAT veiklos, saugant sieną nuo pažeidimų, rodikliai 2006–2009 metais

Šaltinis – Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Kaip minėta, Europos Komisijos ekspertai 2006–2007 m. nurodė, kad Lietuva turi imtis priemonių ir toliau stiprinti išorės sienas žmogiškaisiais ištekliais, kurie šiuo metu dislokuoti ties vidaus sienomis. Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, išnagrinėjęs VSAT 2008 m. veikos ataskaitą, pažymėjo, „kad nepaisant mažinamų valstybės biudžeto asignavimų, VSAT privalo vykdyti savo uždavinius ir funkcijas užtikrinant ES išorės sienos apsaugą bei asmenų ir transporto priemonių judėjimo kontrolę. Siekiant geresnių veiklos rezultatų, Tarnybos resursai turi būti pasverti ir tinkamai paskirstyti“.²³

Personalo trūkumas išorinę sieną saugančiose rinktinėse turėjo neigiamos įtakos valstybės sienos apsaugos užtikrinimui, todėl neženkliai mažėjo nenustatytų valstybės sienos pažeidėjų skaičius.

Siekdami įvertinti VSAT išteklių paskirstymą, plačiau vertinome žmogiškųjų išteklių pokyčius Pagėgių, kurioje buvo didžiausias neužimtų pareigybių skaičius ir Šiaulių, dirbančioje tik prie vidinės sienos, rinktinėse bei kinologų pareigybių ir šunų paskirstymą.

Pagėgių ir Šiaulių rinktinės

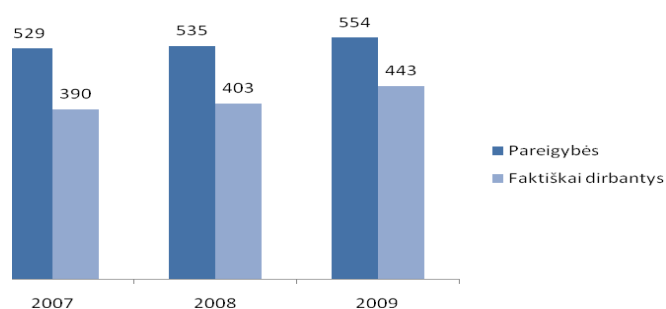
Pagėgių rinktinėje, kuriai pavesta išorės valstybės sienos su Rusijos Federacija apsauga, 2007–2009 pareigybių skaičius padidėjo 25 pareigybėmis (žr. 7 pav.).

Pagal VSAT duomenis, Pagėgių rinktinės saugomame valstybės sienos ruože susidaro dideli kontrabandos srautai, kuriems užkardyti trūksta pareigūnų. Nuo 2007 iki 2009 m. spalio rinktinėje trūko per šimtą pareigūnų. Šis trūkumas buvo padengiamas:

1. iki 2009 m. iš kitų rinktinių komandiruojamais pareigūnais. Jie buvo apgyvendinami viešbučiuose ir kaimo turizmo sodybose. Vidutinės vieno pareigūno apgyvendinimo išlaidos per 30 dienų sudarė 2 600 Lt;

2. iš Pasieniečių mokyklos į Pagėgių rinktinę siunčiant dirbti mokyklos absolventus. 2007–2009 m. išsiųsta tęsti tarnybą 211 absolventų. Jie apgyvendinti rinktinės užkardų patalpose. Toks sprendimas trumpalaikis, nes Pasieniečių mokyklos absolventų, baigusių mokyklą pagal pagrindinio profesinio mokymo programą ir įdarbintų VSAT rinktinėse, perkėlimo į kitas rinktines klausimas gali būti svarstomas jiems tarnavus pagal paskirtas pareigas ne mažiau

7 pav. Pareigybių ir faktiškai dirbančiųjų Pagėgių rinktinėje dinamika

Šaltinis – Valstybės kontrolė

²³ Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto 2009-05-13 sprendimas Nr. 4.

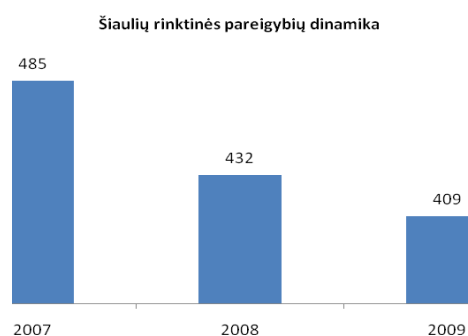
kaip pusę metų²⁴. Po pusės metų apie 40 proc. jų pereina dirbti į kitas rinktines arba nutraukia tarnybą VSAT.

Apgyvendinus pareigūnus užkardų patalpose, sudėtinga jas eksploatuoti, nes jos pritaikytos tik epizodiškam poilsiui tarp pamainų, ne nuolatiniam gyvenimui. Pareigūnai, baigę Pasieniečių mokyklą ir išsiųsti tęsti tarnybą Pagėgių rinktinėje, po pusės metų išvyksta, nes, pagal VSAT paaiškinimą, vietoje negali išsinuomoti gyvenamųjų patalpų. Pagėgių rinktinėje 2007 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Viešvilės užkardos pastato Jurbarko rajono savivaldybėje, Viešvilės kaime, rekonstravimas – pritaikymas gyventi pareigūnams ir darbuotojams“ (toliau – Viešvilės rekonstrukcijos projektas), tačiau trūkstant finansavimo 2009 m., kaip buvo numatyta, nebaigtas vykdyti. Šio projekto įgyvendinimas padėtų spręsti personalo komplektavimo ir išlaikymo problemas.

Šiaulių rinktinėje, dirbančioje tik prie vidinės ES sienos, pareigybių skaičius iki 2009-10-01 mažėjo nežymiai (žr. 8 pav.). Nors buvo nustatyta²⁵, kad Šiaulių rinktinės personalas, jį pergrupuojant, turėjo būti panaudotas stiprinant ES išorės sienas, faktiškai panaikintos tik neužimtos pareigybės ir vykdytas tik trumpalaikis pareigūnų komandiravimas, kuris neturėjo esminės

įtakos neužimtų pareigybių rinktinėse, saugančiose išorės sieną, mažėjimui. Skirtingai nei prie išorinės sienos, padaliniams prie vidaus sienos iki 2009 m. liepos 24 d. nebuvo nustatyti pareigybių skaičiaus nustatymo kriterijai, todėl nepagrįstas žmoniškųjų išteklių poreikis Šiaulių rinktinei pavestoms užduotims įgyvendinti. Kaip ir kitose, šioje rinktinėje 2007 m. pabaigoje įsteigti nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai (plačiau žr. 2.3 skyriuje).

8 pav. Pareigybių dinamika Šiaulių rinktinėje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

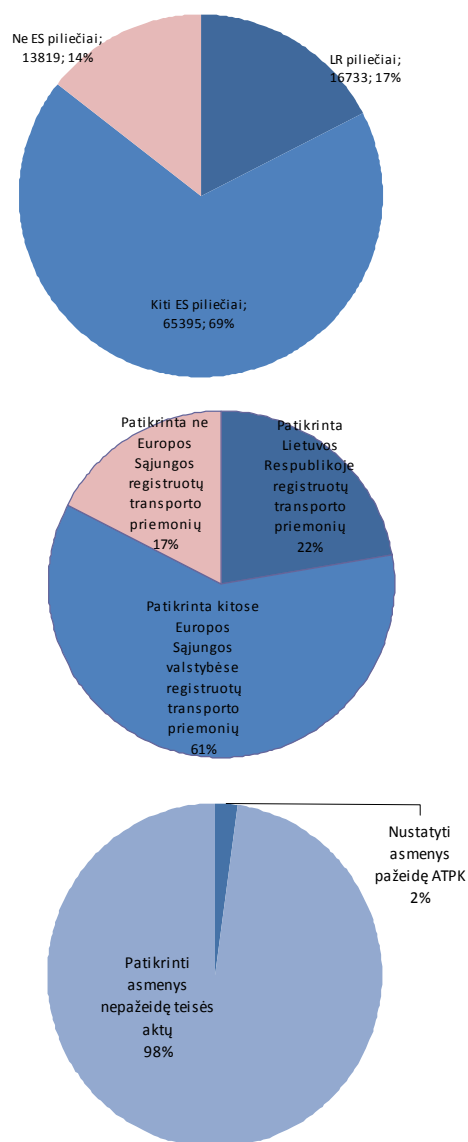
²⁴ Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2005-09-13 įsakymas Nr. 4-493 „Dėl Visagino pasieniečių mokyklos pagrindinio profesinio mokymo absolventų“.

²⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-07-17 įsakymu Nr. 1V-272 patvirtinta Kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetentingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepcija.

Analizuojant Šiaulių rinktinės veiklos rezultatus nustatyta, kad pagrindiniai veiklos rodikliai susiję su asmenų ir transporto priemonių patikrinimais. 2009 m. I pusmetį patikrinta beveik 96 tūkst. asmenų, tačiau iš jų net 86 proc. sudaro Lietuvos Respublikos arba kitų ES šalių piliečiai, tik 14 proc. patikrintų asmenų yra trečiųjų šalių piliečiai. Taip pat ir su patikrintomis transporto priemonėmis: patikrinta 32 tūkst. transporto priemonių, ne ES registruotos transporto priemonės sudaro tik 17 proc. Lyginant patikrintų ir už administracinės teisės pažeidimus nubaustų asmenų skaičius, nustatyta, kad atsakomybėn traukiami tik 2 proc. visų patikrintų asmenų, todėl žmogiškųjų išteklių naudojimo minėtiems tikrinimams tikslingumas kelia pagrįstų abejonių.

Kaip minėta Šiaulių rinktinėje personalo skaičius mažėjo nežymiai. Nežymiai keitėsi rinktinės valdomo nekilnojamojo turto dydis. Bendras patalpų plotas 8 247,52 kv. m. Jo išlaikymo išlaidos (pagal 2008 m. II ir 2009 m. I pusmečių duomenis) sudarė 384,4 tūkst. Lt. Dalies patalpų, pavyzdžiui, Biržuose ir Rokiškyje, kur nėra užkardų, reikalingumas VSAT reikmėms abejotinas.

9 pav. Šiaulių rinktinės 2009 m. 1-o pusmečio veiklos rezultatai susiję su patikrinimais

Šaltinis – VSAT Šiaulių rinktinė

VSAT nesiėmė pakankamų priemonių išorės sienos apsaugai stiprinti. Išteklių prie vidaus sienos panaudojami nepakankami efektyviai, todėl ne visada taupiai panaudojamos biudžeto lėšos.

Kinologai

Pagal 2005 m. VSAT vado patvirtintus limitus²⁶ rinktinėse, kurios saugo išorės sieną, 2007-12-31 trūko 65, 2008-12-31 – 60, 2009-09-30 – 32 kinologų, o Šiaulių rinktinėje, nors 1 pareigybe ir viršijo nustatytą limitą, visos pareigybės buvo užimtose. (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Kinologų pareigybių, limitų ir faktiškai dirbančių skaičių dinamika

	2007-12-31	2008-12-31	2009-09-30
Nustatytas optimalus kinologų limitas	394	394	394
Kinologų pareigybės	224	221	189
Dirbančių kinologų skaičius	159	161	157
Šiaulių rinktinės limitas	18	18	18
Šiaulių rinktinėje įsteigtos pareigybės	17	19	19
Šiaulių rinktinėje dirbančių kinologų skaičius	16	19	19
Prie išorinių sienų limitas	376	376	376
Prie išorinės sienos esančiose rinktinėse įsteigtos kinologų pareigybės	207	202	170
Prie išorinės sienos esančiose rinktinėse dirbančių kinologų skaičius	143	142	138
Tarnybiniai šunys	167	156	170
Šaltinis – Kinologinės veiklos valdyba			

Įstojus į Šengeno erdvę (2007-12-21), atsižvelgiant į Tarnybos funkcijų pokyčius prie vidinės ES sienos, Kinologinės veiklos valdyba turėjo perskaičiuoti 2005 m. patvirtintus kinologų, tarnybinių šunų ir voljerų limitus. Vienas pagrindinių kinologų ir tarnybinių šunų poreikio nustatymo kriterijų – saugomos sienos ruožo ilgis. Atsižvelgiant į tai, kad Šiaulių rinktinė nesaugo sienos, rinktinės pareigūnai turėjo būti perkelti prie išorinių sienų, taip sustiprinant jos apsaugą.

Prie išorės sienos esančioje Pagėgių rinktinėje 2008–2009 m. buvo daugiau negu tris kartus mažiau pareigybių (22), negu 2005 m. patvirtintas kinologų ir šunų limitas (71). Faktiškai 2009-09-01 dirbo tik 9 kinologai, t. y. 2 kartus mažiau negu prie vidinės sienos.

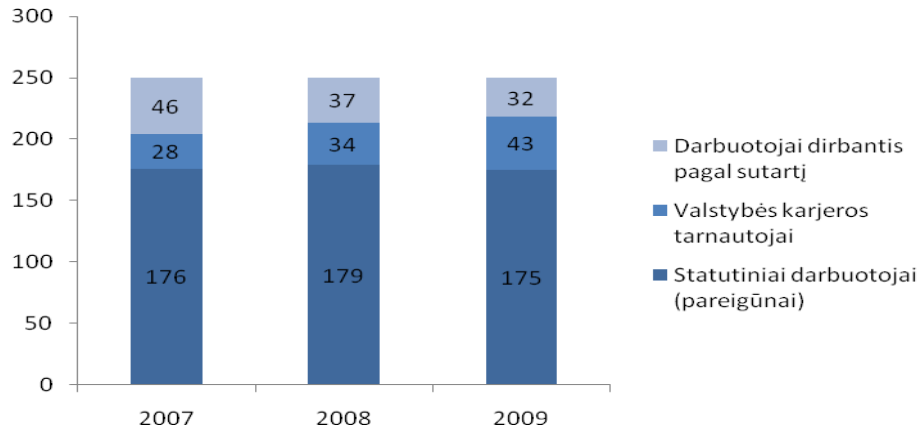
Valstybės sienos apsaugos tarnyboje neefektyviai panaudojami kinologai ir tarnybiniai šunys, todėl netaupiai panaudoti išteklių ir neišnaudota galimybė stiprinti išorės sienos apsaugą

2.2. Centrinė įstaiga

Centrinėje įstaigoje nuo 2007 metų iki 2009 m. bendras patvirtintų pareigybių skaičius nesikeitė – buvo 250. Neužimtų pareigybių 2007 m. buvo 11, 2008 m. – 32, 2009 m. – 24. Statutinių pareigūnų skaičius centrinėje įstaigoje iki 2009 m. spalio 1 d. kito nežymiai. Daugiau kito tik valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, santykinis skaičius (žr. 10 pav.).

²⁶ VSAT vado 2005-12-23 įsakymas Nr. 4-704 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos kinologinės veiklos instrukcijos ir kinologinę veiklą reglamentuojančių dokumentų patvirtinimo“.

10 pav. Pareigybių dinamika VSAT centrinėje įstaigoje

Šaltinis – Valstybės sienos apsaugos tarnyba

VSAT centrinės įstaigos Biudžeto planavimo ir apskaitos valdyboje, Apsaugos ir aptarnavimo, Teisės bei Dokumentų valdymo ir korespondencijos skyriuose, Infrastruktūros plėtros, Personalo bei Informatikos ir ryšių valdybose 2009 m. spalio 1 d. beveik 50 proc. (50 iš 102) pareigybių buvo statutinės, nors 2000 metų vidaus reikalų ministro įsakymu²⁷ iš esmės buvo pripažinta, kad šioms pareigybėms nebūtinas statutinio pareigūno statusas.

Nepriėmus sprendimo, kaip turėtų būti statutinės pareigybės keičiamos į nestatutines, netaupiai naudojamos biudžeto lėšos, be to, neužtikrinamas ir Tarnybos vidaus auditorių nepriklausomumas. Vidaus audito skyriuje 5 iš 10 pareigybių yra statutinės, tai sudaro prielaidas ne visiškai užtikrinti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme įtvirtintas nuostatas dėl vidaus audito nepriklausomumo²⁸, nes pagal VSAT įstatymą yra tiesioginis pavaldumas Tarnybos vadui, tačiau atsiranda vidaus audito pareigūnų pavaldumas pagal specialiuosius laipsnius kitiems statutiniams pareigūnams, įtvirtintas Valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje. Be to, suteikiamos nevienodos socialinės garantijos ir skirtingas darbo užmokestis darbuotojams, atliekantiems vienodas užduotis.

VSAT centrinės įstaigos padalinių skaičius 2007–2009 m. laikotarpiu mažėjo. Panaikinti du VSAT štabo padaliniai: Aviacijos eskadrilė, kurioje buvo 19 pareigybių, ir Kinologijos veiklos valdyba, kurioje buvo 12 pareigybių (plačiau apie jų veiklą žr. šio skyriaus 3.2 ir 3.3 dalyse), tačiau pareigybių skaičius centrinėje įstaigoje nesumažėjo. Štabe nuo 2008 m. sausio 1 d. įsteigta Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės valdyba, joje įsteigtos 8 pareigybės, vėliau jų skaičius padidintas iki 10 (plačiau žr. 3.1 skyriuje). Kitų atsilaisvintų pareigybių (21) perskirstymą VSAT motyvuoja tuo, kad „eilei padalinių ženkliai padidėjo darbo krūviai (ES lėšos, projektai) vykdant ES teisės, Šengeno reikalavimus atsirado papildomų funkcijų: <...>Europos gražinimo fondas, sveikatinimo, pareigūnų mokymo funkcijų administravimo ir

²⁷ Vidaus reikalų ministro 2000-05-16 įsakymas Nr. 217 „Dėl etatų keitimo“.

kt.“, tačiau, pvz., Šengeno priemonės projektai buvo įgyvendinami jau ir anksčiau, pagrindiniai darbo krūviai, susiję su jų įgyvendinimu, buvo iki 2007 m. pabaigos, todėl esamas pareigybių ir padalinių skaičius VSAT centrinėje įstaigoje pagrįstas nepakankamai.

Iki įsteigiant Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Aviacijos rinktinę, skrydžius, susijusius su valstybės sienos apsauga, atliko VSAT štabo struktūrinis padalinys – Aviacijos eskadrilė, kurioje buvo 19 pareigybių. VSAT vado įsakymu²⁹ nuo 2007-01-01 įsteigtas atskiras juridinis asmuo – Aviacijos rinktinė. Pagal pareigybių sąrašą patvirtintos 73 pareigybės. Palyginus Aviacijos rinktinės ir buvusios Aviacijos eskadrilės struktūras (žr. 2 lentelę) matyti, kad rinktinėje įsteigti 4 nauji skyriai, kurie atlieka administracines ir aptarnavimo funkcijas.

2 lentelė. Pareigybių Aviacijos eskadrilėje ir Aviacijos rinktinėje santykis

VSAT štabo Aviacijos eskadrilės struktūra (iki 2006-12-31)		Aviacijos rinktinės struktūra (nuo 2007-01-01)		
Skyriai	Pareigybių skaičius	Skyriai	Pareigybių skaičius	
			iki 2009-09-30	nuo 2009-10-01
Vadovybė	1	Vadovybė	4	4
Skrydžių skyrius	7	Skrydžių skyrius	17	15
Orlaivių priežiūros skyrius	11	Orlaivių priežiūros skyrius	14	11
		Apsaugos skyrius	11	11
		Aptarnavimo skyrius	12	10
		Veiklos organizavimo skyrius	11	10
		Finansų skyrius	4	4
Iš viso:	19	Iš viso:	73	65

Šaltinis – VSAT Aviacijos rinktinė

Panaikinus Aviacijos eskadrilę nebuvo peržiūrėtas ir naujai įvertintas administruojančio ir aptarnaujančio personalo poreikis VSAT Centrinėje įstaigoje. Pavyzdžiui, Biudžeto planavimo ir apskaitos valdyboje buvo ir liko 13 pareigybių, o Aviacijos rinktinės Finansų skyriuje įsteigtos 4.

VSAT centrinės įstaigos pertvarkymai vykdyti nepakankamai įvertinus žmogiškųjų išteklių poreikį, todėl buvo steigiamos naujos pareigybės ir netaupiai naudojamos biudžeto lėšos.

2.3. Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai

Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai veiklą pradėjo nuo 2008 m. sausio 1 d. Centrinėje VSAT įstaigoje – Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės valdyba, o

²⁸ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 7 str.

²⁹ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado 2006-08-28 įsakymas Nr. 4-598 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos aviacijos rinktinės steigimo“.

Vilniaus, Varėnos, Ignalinos, Lazdijų, Pagėgių, Pakrančių apsaugos, Šiaulių rinktinėse – Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės skyriai ir poskyriai. Jie buvo įsteigti³⁰ nenustačius VSAT įgaliojimų ir atsakomybės valstybinėje migracijos kontrolės srityje ir nežinant žmogiškųjų išteklių, šiai funkcijai vykdyti, poreikio.

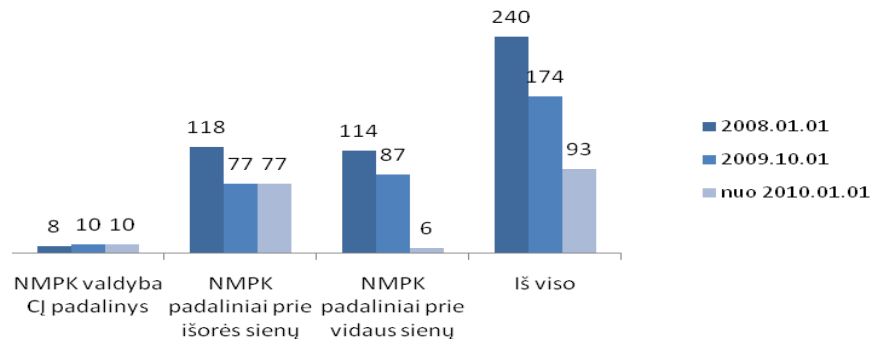
Šengeno vertinimo komitetas, 2006 m. atlikęs Šengeno reikalavimų įgyvendinimo vertinimą ir pateikdamas bendras rekomendacijas pasiūlė tobulinti kovos su nelegalia migracija priemones ir rekomendavo „aiškiai suformuluoti ir sustiprinti pagrindinės šios srities institucijos VSAT vaidmenį, pasinaudojant gerais ryšiais su kaimyninėmis šalimis, funkcinėmis tyrimo struktūromis ir specialiosiomis šios srities žiniomis“. Atsižvelgiant į šią rekomendaciją, 2006 m. Vidaus reikalų ministerija VSAT pavedė³¹ užtikrinti migracijos procesų kontrolę ir kovą su nelegalia migracija šalies viduje (iki tol VSAT pavesta funkcija dalyvauti vykdant valstybinę migracijos procesų kontrolę). Lietuvoje nelegalios migracijos kontrolę vykdo ne viena institucija: Migracijos departamentas prie VRM, Policijos departamentas prie VRM, VSAT, todėl pirmiausia turėjo būti išspręstas įgaliojimų ir atsakomybės tarp šių institucijų padalijimo klausimas. Šis klausimas pradėtas spręsti vykdant Vyriausybės kanclerio 2008 m. lapkričio 20 d. pavedimą, t. y. vidaus reikalų ministro 2008-12-31 įsakymu Nr. 1V-494 sudaryta darbo grupė, kuri vertino migracijos funkcijų ir atsakomybės pasiskirstymą tarp Migracijos departamento, Policijos departamento ir VSAT. Darbo grupės pasiūlymų pagrindu parengti Užsieniečių teisinės padėties įstatymo ir susijusių teisės aktų pakeitimo projektai. Nepaskirsčius atsakomybės ir įgaliojimų, neaiškus žmogiškųjų išteklių, reikalingų šiai funkcijai vykdyti, poreikis (priklausomai nuo suteiktų įgaliojimų). Mūsų nuomone, dėl šios priežasties rinktinėse, praėjus pusmečiui nuo šių padalinių veiklos pradžios, buvo mažinamas pareigybių skaičius, 2009-10-01 buvo 68 pareigybėmis mažiau. Audito metu VSAT vadas priėmė įsakymą³², kuriuo nuo 2010 m. sausio 1 d. naikinami Šiaulių rinktinės užkardose esantys Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės poskyriai. Pagal šį įsakymą Šiaulių rinktinės nelegalios migracijos padaliniuose bus 81 pareigybe mažiau. Iš viso Šiaulių rinktinėje šiuose padaliniuose iš 87 liks tik 6 pareigybės (žr. 11 pav.).

³⁰ VSAT vado 2007-10-31 įsakymas Nr. 4-971.

³¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-07-16 įsakymas Nr. 1V-272 „Dėl kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetentingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepcijos patvirtinimo“, 9.4. punktas.

³² VSAT vado 2009-10-23 įsakymas Nr. 4-697.

11 pav. Pareigybių skaičiaus pokyčiai Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės (NMPK) padalinuose 2008–2009 metais ir patvirtintos nuo 2010 m. sausio 1 d. pareigybės

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSAT duomenis

Analizuodami kitų šalių praktiką, atkreipėme dėmesį į kaimyninių šalių patirtį. Latvijos Respublikos sienos apsaugos tarnyboje migracijos procesų ir kontrolės funkcijai vykdyti nuo 2002 m. įsteigti imigracijos padaliniai, kurie, kaip ir Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai Lietuvoje, vykdo šią funkciją visoje šalies teritorijoje. Iš viso yra apie 40 teritorinių imigracijos padalinių, po 8–10 pareigūnų kiekviename. Skirtingai negu Lietuvoje, šiems padaliniams priskirtos ir papildomos funkcijos: sienos stebėjimas, pasienio teisinio režimo užtikrinimas, sienos ženklų apžiūra, esant būtinybei, reguliarių patikrinimų atnaujinimas ir pan.³³, t. y. funkcijos, kurias vykdo VSAT veiklos organizavimo padaliniai

Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai buvo įsteigti nenustačius VSAT įgaliojimų ir atsakomybės vykdant migracijos procesų kontrolę ir neturint pareigybių poreikio šiai funkcijai vykdyti skaičiavimų, todėl valstybės biudžeto lėšos šiai funkcijai vykdyti buvo naudojamos netaupiai.

2.4. Valstybės sienos apsaugos Aviacijos rinktinė

Aviacijos rinktinė – juridinis asmuo, tiesiogiai pavaldi ir atskaitinga VSAT vadui. Ši rinktinė, vykdydama jai pavestus uždavinius, dalyvauja saugant valstybės sieną sausumoje, jūroje, Kuršių mariose ir pasienio vidaus vandenyse, siekia išsiaiškinti valstybės sienos pažeidimų atvejus, nelegalių migrantų susikaupimo vietas, kontrabandos kelius, stebi pasienio ruožą, vykdo tikslines prevencijos ir sulaikymo operacijas. Rinktinė aktyviai bendradarbiauja su Vidaus reikalų ministerijos įstaigomis (Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo bei Policijos departamentais) ir kitomis organizacijomis.

³³ VSAT Nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės valdybos 2008-06-16 tarnybinės komandiruotės į Latvijos Respubliką ataskaita.

Aviacijos rinktinė eksploatuoja 6 orlaivius, iš kurių 3 (sraigtasparnius) įsigijo vykdytos Šengeno priemonės programos lėšomis, jų poreikį suderinusi su Europos Komisija. Aviacijos rinktinėje, kaip numatyta nuostatuose³⁴, turi būti užtikrinama nuolatinė struktūrinių padalinių parengtis, nepertraukiamas pamaininis darbas, tam turėtų būti 5 įgulos (1 įgula – 2 pilotai). Faktiškai Aviacijos rinktinėje skrydžius atlieka 9 pilotai: Aviacijos rinktinės vadas, vado pavaduotojas (štabo viršininkas) ir septyni Skrydžių skyriaus pilotai. Įvertinus Aviacijos rinktinės pilotų turimą kvalifikaciją matyti, kad ne visi gali skristi visais rinktinės orlaiviais, ne visi gali skristi nakties metu arba sudėtingomis meteorologinėmis sąlygomis ir atlikti specialios paskirties skrydžius ir kt. (žr. 3 lentelę), todėl ribojamas orlaivių panaudojimas ir apsunkinamas nuolatinės parengties užtikrinimas. Aviacijos rinktinės paaiškinimu, 2007–2009 m. buvo atvejų, kai atsisakyta atlikti operatyvius naktinius skrydžius kitų institucijų prašymu.

3 lentelė. Orlaivių panaudojimas

Orlaiviai	Orlaivio vadai, turintys licencijas valdyti atitinkamus orlaivius	Orlaivio panaudojimo ribojimo priežastys
EC 120 B Reg. Nr. LY-HCB EC 120 B Reg. Nr. LY-HCC	Iš viso 9	6 turi teisę atlikti skrydžius nakties metu. 4 turi teisę atlikti skrydžius naudojant spec. stebėjimo įrangą (FLIR).
EC 135 Reg. Nr. LY-HCD EC 135 Reg. Nr. LY-HCE	Iš viso 2	Orlaivio vadais skristi gali, bet neturi galiojančios IR(H) (leidžiančios atlikti skrydžius pagal SPT sudėtingomis meteorologinėmis sąlygomis) kvalifikacijos
EC 145 Reg. Nr. LY-HCF	Iš viso 2	Orlaivio vadais skristi gali, bet IR(H) (leidžiančios atlikti skrydžius pagal SPT sudėtingomis meteorologinėmis sąlygomis) kvalifikacija sustabdyta
Cessna 172 RG Reg. Nr. LY-AVR	Iš viso 9	5 turi teisę atlikti skrydžius nakties metu.

Šaltinis – VSAT Aviacijos rinktinė

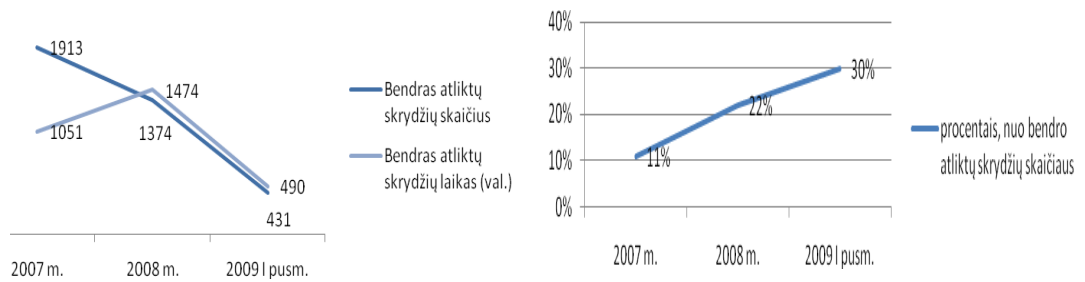
Įvertinus turimus žmogiškuosius išteklius buvo nustatyta nevienoda parengties trukmė skrydžiams³⁵ (nuo užduoties gavimo iki orlaivio pakilimo vykdyti užduotį), kuri darbo valandomis buvo iki 30 min., o nedarbo valandomis, švenčių ir poilsio dienomis – 2 val. 30 min., t. y. penkis kartus ilgesnė. Nuo 2009 m. kovo 2 d. VSAT vado įsakymu Nr. 4-164 parengties trukmė panaikinta ir nauja nenustatyta.

Atliktų skrydžių skaičius 2007–2009 mažėjo, tačiau jų trukmė ilgėjo. Skrydžių ne darbo valandomis, poilsio ir švenčių dienomis daugėjo (žr. 12 pav.).

³⁴ VSAT vado 2006-08-28 įsakymu Nr. 4-598 patvirtinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos aviacijos rinktinės nuostatai, 22.3 p.

³⁵ VSAT vado 2001-07-15 įsakymas Nr.115 „Dėl Aviacijos panaudojimo valstybės sienos apsaugai, paieškos ir gelbėjimo darbams instrukcijos patvirtinimo“.

12 pav. Bendroji skrydžių dinamika ir skrydžiai ne darbo valandomis, poilsio ir švenčių dienomis

Šaltinis – VSAT Aviacijos rinktinė

Penki Skrydžių skyriaus pilotai buvo priimti 2007–2008 m., tačiau orlaivių, kurie naudojami Aviacijos rinktinėje, vadais jie bus parengti ne mažiau kaip po 1,5 metų, todėl turėtų būti iš anksto planuojamas skrydžių specialistų poreikis.

Aviacijos rinktinėje įsteigta kokybės priežiūros grupės vyr. specialisto pareigybė, kuri jau dvejus metus laisva, nors buvo organizuoti penki konkursai. Dalis šiai pareigybei priskirtų funkcijų pavesta 2 rinktinės darbuotojams, kita dalis nevykdoma, todėl Aviacijos rinktinės veiklos kokybės priežiūra užtikrinama ne visiškai.

Aviacijos rinktinėje trūksta atitinkamos kvalifikacijos personalo, todėl nėra galimybės tinkamai vykdyti nepertraukiamą pamaininį darbą ir užtikrinti veiklos kokybės priežiūrą. Tai turi neigiamos įtakos VSAT uždavinių įgyvendinimui.

2.5. Pasieniečių mokykla

Siekiant užtikrinti personalo mokymą pagal ES sienų kontrolei, šalies nacionaliniam saugumui ir nelegalios migracijos procesų kontrolei keliamus reikalavimus, įkurta Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pasieniečių mokykla. Tai vidaus reikalų profesinio mokymo įstaiga, VSAT struktūrinis padalinys, atliekantis teorinį ir praktinį pirminį profesinį ir neformalųjį suaugusiųjų mokymą (kvalifikacijos kėlimą).

Mokykla įsteigta 1999 m. rugsėjo 1 d. Iki 2007 m. lapkričio mėn. Visagine buvusi mokykla perkelta į Medininkus 2008 m. spalio 1 d. VSAT štabo Kinologinės veiklos valdyba pertvarkyta į Pasieniečių mokyklos Kinologinės veiklos valdybą, t. y. įtraukta į mokyklos sudėtį³⁶. Kinologinės veiklos trūkumus nurodėme 2 skyriuje.

³⁶ VSAT vado 2008-09-30 įsakymas Nr. 4-881 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2007 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. 4-930 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pasieniečių mokyklos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pasieniečių mokyklos struktūros schemos patvirtinimo“.

Pasieniečių mokykla turi Palangos mokymo skyrių ir jo poskyrį Juodkrantėje (panaudos pagrindais naudojamų Pakrančių apsaugos rinktinės patalpos). Palangos mokymo skyriuje 2007–2009 m. mokymui skirtos patalpos mokymo tikslams naudotos: 2007 m. 128 d., 2008 m. 93 d., 2009 m. I pusmetį 50 d., t. y. naudotos nuo 51 iki 37 proc. darbo dienų.

VSAT Pasieniečių mokyklos bendrabučių nuostatų³⁷ 6 punkte nustatyta, kad „kiti asmenys bendrabučiuose apgyvendinami esant laisvų vietų“. Atkreiptinas dėmesys, kad Palangos mokymo skyriuje 2007–2009 m. I pusmetį 60 proc. visų bendrabutyje gyvenusių asmenų buvo nesusiję su mokymu. Daugiausia VSAT darbuotojai (daugiau negu 90 proc.) arba vidaus reikalų įstaigų darbuotojai, kurie už gyvenimą atsiskaitė pagal patvirtintus paslaugų teikimo tarifus³⁸. Šių patalpų išlaikymas pagal VSAT pateiktą informaciją 2007–2009 m. I pusmetį sudarė 108,6 tūkst. Lt, o gautos pajamos – 182,3 tūkst. Lt.

Neintensyviai naudojamos Pasieniečių mokyklos patalpos Palangos mokymo skyriuje ir Juodkrantės mokymo poskyryje pagrindinei mokyklos veiklai – mokymui.

Naujosios Pasieniečių mokyklos statybos projektas vykdytas iš Šengeno priemonės lėšų, maksimalus projektinis pajėgumas – 360 vietų. Mokykloje 2009 m. mokėsi 288 kursantai (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Planuotas ir faktiškai studijavusių kursantų skaičius

	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Planinis kursantų skaičius	180	360	360
Faktinis kursantų skaičius	113	241	288
Šaltinis – VSAT Pasieniečių mokykla			

Pasieniečių mokykloje taip pat vyko kvalifikacijos kėlimo kursai ir tarptautiniai mokymai (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Pasieniečių mokyklos mokymų dalyvių (be kursantų) skaičius

Metai	2007	2008	2009 I pusmetis
Kvalifikacijos kėlimo kursų dalyviai	925	1456	930
Kinologinių mokymų dalyviai	87	160	101
Įvadinių mokymo kursų dalyviai	59	38	23
Iš viso	1071	1654	1054
Šaltinis – VSAT Pasieniečių mokykla			

Įvertinus kursantų skaičių ir vykdytus kvalifikacijos kėlimo kursus, Pasieniečių mokyklos patalpos buvo naudojamos pakankamai intensyviai.

³⁷ VSAT vado 2007-12-06 įsakymas Nr. 4-1110 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pasieniečių mokyklos bendrabučių nuostatų patvirtinimo“.

³⁸ VSAT Pasieniečių mokyklos viršininko 2007-12-28 įsakymas Nr. 5-591 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos Pasieniečių mokyklos, Palangos mokymo skyriaus bendrabučių vidaus tvarkos taisyklių ir mokestinių tarifų patvirtinimo“.

Kasmet pagal VSAT vado įsakymą buvo planuota priimti 180 kursantų, bet trejus metus iš eilės planas neįgyvendintas. 2007 m. priimti 124, 2008 m. – 137, 2009 m. – 166 kursantai.

2007–2009 m. nepasiektas Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado įsakymu patvirtintas planuotų priimti kursantų skaičius, todėl ne visiškai išnaudotos turimos galimybės parengti trūkstamą VSAT personalą.

Kursantui suteikiama nemokama vieta bendrabutyje, uniforma ir mokama stipendija. Jie su Pasieniečių mokykla ir VSAT sudaro trišales stojimo į vidaus tarnybą sutartis, kuriomis įsipareigoja vidaus tarnyboje išdirbti 5 m. Jeigu kursantas neišdirba numatyto laiko arba be pateisinamos priežasties netęsia pradėtų studijų ar būna pašalintas iš mokyklos už pažeidimus ar nepažangumą, jis privalo atlyginti visas su mokymu susijusias išlaidas. Kas sudaro su mokymu susijusias išlaidas nebuvo nustatyta ir nebuvo reglamentuota šių išlaidų apskaičiavimo tvarka. Todėl neskaičiuojama, kiek kainuoja valstybei vieno pasieniečio parengimas ir kokia suma turėtų būti išieškoma iš asmens, pažeidusio minėtos sutarties sąlygas. Faktiškai buvo išieškomos tik išmokėtos stipendijos ir vairavimo kursų išlaidos (apie 4–7 tūkst. Lt). Auditorių skaičiavimu, 2008 m. kainomis vidutinės išlaidos paruošti vieną kursantą (kai mokymai trunka 18 mėn.) buvo apie 18 tūkst. Lt (žr. 5 lentelę).

Vidutinės išlaidos, susijusios su vieno kursanto mokymu

Išlaidos, susijusios su mokymu	Suma (Lt)
Vairavimo kursai	1250
Stipendija*	8658
Tarnybinė uniforma	2000
Specialioji uniforma ir įranga (2)	3080
Patalynė	950
Bendrabučio patalpų naudojimas**	1810
Iš viso	17748

* vidutinė stipendija (481 Lt) padauginta iš 18 mėn.

** skaičiuota 1 d. – 10 Lt padauginta iš 181 d. (Pasieniečių mokyklos viršininko 2008-04-01 įsakymas Nr. 5-175)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Į šias išlaidas neįskaičiavome panaudotų lėšų mokymo priemonėms, kurios kursantams suteikiamos nemokamai, ir atlygiui už pedagogų darbą. Tačiau ir be šių išlaidų mūsų apskaičiuotas su vieno kursanto mokymais susijusias išlaidas, palyginus su faktiškai išieškomomis, matyti, kad išieškomos maždaug 4 kartus mažesnės išlaidos. Pagal VSAT pateiktą informaciją 2009 m. gegužės 1 d. skola sudarė 188,8 tūkst. Lt. Šią sumą padauginus iš 4, turėtų susidaryti 755 tūkst. Lt skolos.

VSAT neišieško visų su mokymu susijusių išlaidų iš kursantų, kurie nesilaikė sutartinių įsipareigojimų, todėl netaupai naudojamos biudžeto lėšos.

Pagrindinė dalis naujai priimtų darbuotojų, kurie 2006–2009 m. balandžio 1 d. buvo priimti į puskarininkių pareigas, yra baigę Pasieniečių mokyklą. Sulyginus priimtų ir atleistų pareigūnų skaičių nustatyta, kad daugiausia atleista puskarininkių (714 iš 927). Daugiausia iš jų atleista paties prašymu arba perkelta į policiją ar kitas vidaus tarnybos įstaigas. Tačiau Pasieniečių mokykla nepakankamai kontroliuoja sutarčių vykdymą, t. y., kaip mokyklą baigę kursantai vykdo įsipareigojimus vidaus tarnyboje išdirbti 5 m., kai pereina dirbti į kitas vidaus tarnybos įstaigas. Tokią informaciją Pasieniečių mokykla surinko tik audito metu (2009 m. rugpjūčio mėn.). Nevaldant šios informacijos, nėra galimybės sekti sutartinių įsipareigojimų vykdymo, ir, prireikus, imtis priemonių su mokymu susijusioms išlaidoms išieškoti. Vidaus tarnybos įstaigos, į kurias perėjo dirbti VSAT buvę kursantai, nėra įpareigosotos teikti informaciją VSAT apie tolimesnę buvusių kursantų tarnybą. Todėl tokia informacija gaunama tik pateikus paklausimą, o ne įvykus tarnybos pokyčiams. Bendra tvarka (patvirtinta vidaus reikalų ministro ar įtvirtinta Vidaus tarnybos statute), įpareigojanti teikti informaciją apie trišalės sutarties nesilaikymą, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigai padėtų užtikrinti operatyvų informacijos pateikimą.

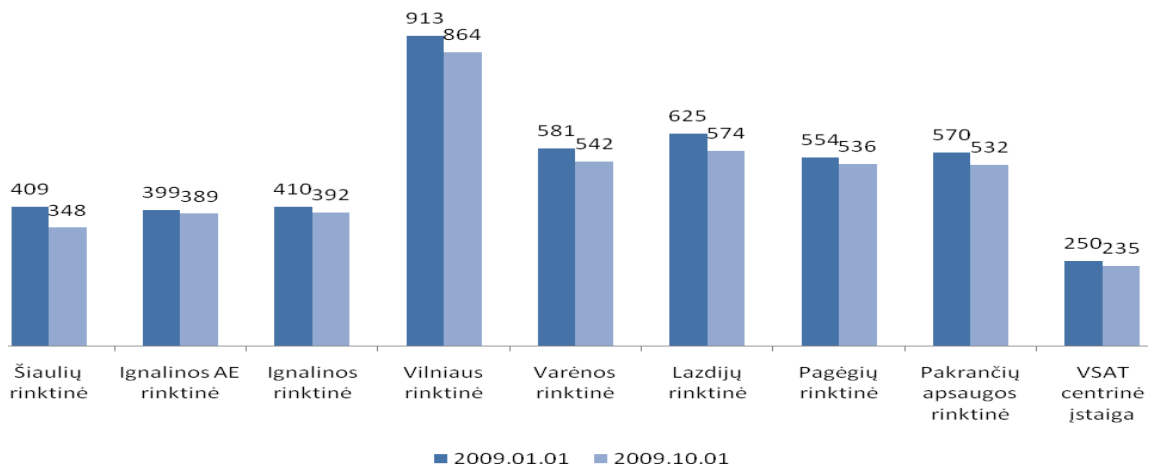
VSAT panaudojamos lėšos personalo mokymui ir rengimui dirbti pasienyje neduoda planuoto rezultato, o dėl teisinio reglamentavimo trūkumų nepakankamai vykdoma trišalių vidaus tarnybos sutarčių vykdymo kontrolė.

POKYČIAI AUDITO METU

1. Vyriausybei 2009-05-06 nutarimu Nr. 394 sumažinus visų valstybės institucijų, tame tarpe ir VSAT, didžiausią leistiną valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičių³⁹, VSAT ir jai pavaldžiose įstaigose nuo 2009 m. spalio 1 d. panaikintos 285 pareigybės: 14 centrinėje įstaigoje, 271 pavaldžiose įstaigose. 13 pav. pateikiame informaciją, kaip po 2009-10-01 d. pasikeitė pareigybių skaičius centrinėje įstaigoje ir rinktinėse.

³⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-05-06 nutarimas Nr. 394 „Dėl didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus patvirtinimo“.

13 pav. Pareigybių skaičiaus pokytis VSAT rinktinėse ir centrinėje įstaigoje

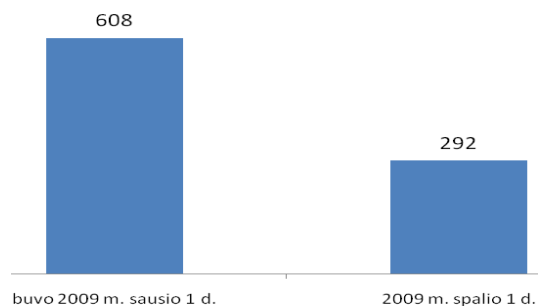

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2. Vykdamas išorės sienos apsaugos stiprinimą nuo 2009-09-01 iki 2009-12-17 tolimesniai darbai į VSAT rinktines prie išorės sienos iš Šiaulių rinktinės buvo perkelti 31 pareigūnas: į Ignalinos rinktinę – 3, Vilniaus – 3, Varėnos – 1, Pagėgių – 11, Pakrančių apsaugos – 13.

Dėl 1 ir 2 punktuose nurodytų pokyčių VSAT sumažėjo neužimtų pareigybių skaičius (žr. 14 pav.). Pagėgių rinktinėje, kurioje buvo daugiausia neužimtų pareigybių, jų sumažėjo nuo 111 iki 39.

14 pav. Neužimtų pareigybių skaičiaus VSAT pokytis

Šaltinis – Valstybės kontrolė

3. Tarnybos vadas 2009-08-19 įsakymu Nr. 4-515 patvirtino VSAT Šiaulių rinktinės struktūros optimizavimo ir darbo organizavimo pakeitimo priemonių planą, kuriame numatyta, vykdamas Šiaulių rinktinės reorganizavimą ir panaikinus Skuodo užkardą, atsisakyti dalies nekilnojamojo turto. VSAT vado 2009-10-26 įsakymu Nr. 4-701 patvirtintas Šiaulių rinktinės pareigybių sąrašas, pagal kurį nuo 2010-01-01 šioje rinktinėje sumažės pareigybių nuo 348 iki 294.

4. VSAT vado 2009-02-13 įsakymu⁴⁰ sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta iki 2009 m. gruodžio 31 d. parengti Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos projektą.

5. VSAT vado 2009-12-17 įsakymu Nr. 4-845 patvirtintas Pasieniečių mokyklos kursantų mokymo išlaidų apskaičiavimo ir apskaitos tvarkos aprašas.

⁴⁰ VSAT vado 2009-02-13 įsakymas Nr. 4-120 „Dėl Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos projekto parengimo darbo grupės sudarymo“.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos organizavimo pertvarkai, Lietuvos Respublikai įsijungus į Šengeno erdvę, vykdyti nebuvo sudarytos tinkamos teisinės prielaidos – tai apsunkino pagrįstų sprendimų dėl tarnybos veiklos organizavimo pertvarkymo priėmimą (1 dalis, 8–12 psl.).

2. Dėl teisinio reglamentavimo ir organizacinių trūkumų Valstybės sienos apsaugos tarnybos pertvarka buvo vykdoma nepakankamai efektyviai, todėl ne visada ištekliai buvo naudojami taupiai:

2.1. Centrinės įstaigos pertvarkymai buvo vykdomi nepakankamai įvertinus žmogiškųjų išteklių poreikį pasikeitusioms funkcijoms vykdyti (2.2. dalis, 19–21 psl.),

2.2. neracionaliai paskirstyti ištekliai prie vidaus ir išorės sienos (2.1. dalis, 15–19 psl.),

2.3. nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės padaliniai buvo steigiami neišsprendus migracijos procesų kontrolės funkcijų paskirstymo tarp Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Policijos departamento ir Migracijos departamento (2.3. dalis, 21–23 psl.),

2.4. Valstybės sienos apsaugos tarnybos rinktinių veikimo teritorijos paskirstytos nepakankamai racionaliai (2.1. dalis, 13, 14 psl.).

3. Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos organizavimo pertvarkymų trūkumų 2007–2009 m. nemažėjo nustatytų valstybės sienos pažeidimų, kai sienos pažeidėjai nebuvo sulaikomi (2.1. dalis, 15 psl.).

4. Valstybės sienos apsaugos tarnyba nepakankamai rezultatyviai ir taupiai panaudojo biudžeto lėšas personalo rengimui dirbti pasienyje:

4.1. Pasieniečių mokykla 2007–2009 metais nepriėmė planuoto skaičiaus kursantų, (2.5 dalis, 27 psl.)

4.2. ne visi mokyklą baigę kursantai išdirbo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatytą laiką, (2.5 dalis, 28 psl.)

4.3. neišieškamos visos su mokymu susijusios išlaidos iš kursantų, kurie nesilaikė sutartinių įsipareigojimų (2.5 dalis, 27 – 29 psl.).

Rekomendacijos

Vyriausybei

1. Įvertinti nustatytus Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos trūkumus ir detaliau reglamentuoti ilgalaikių valstybinio saugumo stiprinimo programų rengimo tvarką (1 išvada).

Vidaus reikalų ministerijai:

2. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų nustatytos valstybės sienos apsaugos sistemos pajėgumų planavimo ilgalaikės kryptys sienos apsaugos poreikiams ir Europos Sąjungos reikalavimams užtikrinti ir būtų sudarytos tinkamos teisinės prielaidos Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos pertvarkai vykdyti (1 išvada).

3. Įvertinti valstybinio audito metu nustatytus Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos organizavimo pertvarkos trūkumus ir sustiprinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos veiklos kontrolę (2–4 išvados).

4. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų užtikrinta efektyvi trišalių stojimo į vidaus tarnybą sutarčių vykdymo kontrolė (4 išvada).

5. Pagal valstybės finansines galimybes imtis priemonių, kad greičiau būtų baigtas įgyvendinti 2007 metais pradėtas valstybės kapitalo investicijų projektas „Viešvilės užkardos pastato Jurbarko rajono savivaldybėje, Viešvilės kaime, rekonstravimas – pritaikymas gyventi pareigūnams ir darbuotojams“ (2 išvada).

Valstybės sienos apsaugos tarnybai:

6. Įvertinti ataskaitoje nurodytus veiklos organizavimo pertvarkymo trūkumus ir priimti sprendimus dėl:

6.1. migracijos procesų kontrolę vykdančių tarnybos padalinių (2 išvada),

6.2. Centrinės įstaigos pareigybių optimizavimo (2 išvada),

6.3. išteklių prie vidaus ir išorės sienos perskirstymo (2 išvada),

6.4. tarnybos rinktinėms priskirtų veikimo teritorijų ribų (2 išvada).

4-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Sigita Gorovniova

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Romualdas Čepaitis

Valstybinio audito ataskaitos nuorašai pateikti Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos „Valstybės sienos apsaugos tarnybos veikla“ 1 priedas

Metai	Pareigybės VSAT				Faktiškai dirbantys VSAT			
	2007	2008	2009	2009.10.01	2007	2008	2009	2009-10-01
Specialiųjų užduočių rinktinė	39	40	40	38	30	31	36	34
Aviacijos rinktinė	0	73	73	65	0	41	66	55
Užsieniečių registracijos centras	94	96	96	95	85	86	93	91
Pasieniečių mokykla	123	140	155	140	113	89	133	127
Šiaulių rinktinė	485	432	409	348	448	394	390	342
Ignalinos AE rinktinė	405	399	399	389	393	385	382	377
Ignalinos rinktinė	455	410	410	392	404	391	386	382
Vilniaus rinktinė	874	916	913	864	761	747	787	796
Varėnos rinktinė	568	581	581	542	479	480	498	515
Lazdijų rinktinė	630	627	625	574	565	548	551	534
Pagėgių rinktinė	529	535	554	536	390	403	443	497
Pakrančių A rinktinė	571	586	570	532	480	484	476	484
VSAT centrinė įstaiga	250	250	250	235	239	218	226	224
Iš viso	5023	5085	5075	4750	4387	4297	4467	4458

Darbuotojų skaičiaus trūkumas VSAT

Metai	2007	2008	2009	2009-10-01
Specialiųjų užduočių rinktinė	9	9	4	4
Aviacijos rinktinė		32	7	10
Užsieniečių registracijos centras	9	10	3	4
Pasieniečių mokykla	10	51	22	13
Šiaulių rinktinė	37	38	19	6
Ignalinos AE rinktinė	12	14	17	12
Ignalinos rinktinė	51	19	24	10
Vilniaus rinktinė	113	169	126	68
Varėnos rinktinė	89	101	83	27
Lazdijų rinktinė	65	79	74	40
Pagėgių rinktinė	139	132	111	39
Pakrančių A rinktinė	91	102	94	48
VSAT centrinė įstaiga	11	32	24	11
Iš viso	636	788	608	292

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybės sienos apsaugos
 tarnybos veikla“ 2 priedas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Įvertinti nustatytus Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos trūkumus ir detaliau reglamentuoti ilgalaikių valstybinio saugumo stiprinimo programų rengimo tvarką.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	2009-12-30 raštu Vyriausybės paprašyta iki 2010-06-07 informuoti apie rekomendacijos įgyvendinimą	2010-06-07
2.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų nustatytos valstybės sienos apsaugos sistemos pajėgumo planavimo ilgalaikės kryptys sienos apsaugos poreikiams ir Europos Sąjungos reikalavimams užtikrinti, būtų sudarytos tinkamos teisinės prielaidos Valstybės sienos apsaugos tarnybos (toliau – VSAT) veiklos pertvarkai vykdyti	Vidaus reikalų ministerija	1. Parengti Seimo 2004 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. IX-2382 patvirtinto ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plano papildymo projektą, numatant VSAT plėtotės programos parengimą, ir jį pateikti Vyriausybei	2010 m. II ketv.
			2. Valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės programos projekto parengimas	2010 m. IV ketv.
			3. Kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetentingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepcijos atnaujinimas ar pakeitimas	2010 m. I ketv.
3.	Įvertinti valstybinio audito metu nustatytus VSAT veiklos organizavimo pertvarkos trūkumus ir sustiprinti VSAT veiklos kontrolę	Vidaus reikalų ministerija	Parengti vidaus reikalų ministro įsakymą pavedant VSAT vadui: 1) užtikrinti, kad audito rekomendacijos bus įgyvendintos; 2) išanalizuoti nustatytus veiklos organizavimo pertvarkos trūkumus ir parengti priemonių planą nustatant priemonių įgyvendinimo kontrolės mechanizmą, terminus ir atsakingus už jų įgyvendinimą asmenis; 3) teikti vidaus reikalų ministrui informaciją apie priemonių įvykdymą nustatytais terminais;	Iki 2010 m. sausio mėn. 30 d. 2010 m., iki bus pašalinti valstybinio audito nustatyti trūkumai

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
4.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų užtikrinta efektyvi trišalių stojimo į vidaus tarnybą sutarčių vykdymo kontrolė	Vidaus reikalų ministerija	Parengti Vidaus tarnybos statuto papildymo įstatymo projektą, kuriuo būtų pavesta vidaus reikalų ministrui nustatyti stojimo į vidaus tarnybą sutarčių sudarymo, vykdymo ir kontrolės tvarką ir patvirtinti tipinės trišalės sutarties formą.	2010 m. II ketv.
			Atitinkamai vidaus reikalų ministras įsakymu nustatytų stojimo į vidaus tarnybą sutarčių sudarymo, vykdymo ir kontrolės tvarką ir patvirtintų tipinės trišalės sutarties formą.	Per 3 mėnesius, Seimui priėmus Vidaus tarnybos statuto papildymo įstatymą
5.	Pagal valstybės finansines galimybes imtis priemonių, kad greičiau būtų baigtas įgyvendinti 2007 m. pradėtas valstybės kapitalo investicijų projektas „Viešvilės užkardos pastato Jurbarko rajono savivaldybėje, Viešvilės kaime, rekonstravimas – pritaikymas gyventi pareigūnams ir darbuotojams“	Vidaus reikalų ministerija	Šiam projektui vykdyti lėšos planuojamos 2011 m. (Valstybės investicijų 2010–2012 m. programa), nes 2010 m. nenumatytos lėšos projektui įgyvendinti.	2011 m .
6	Įvertinti ataskaitoje nurodytus veiklos organizavimo pertvarkymo trūkumus ir priimti sprendimus dėl:	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos		
	1. migracijos procesų kontrolę vykdančių tarnybos padalinių	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	1. Inicijuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybei Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo 2, 9, 10, 20, 25 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą. Pakeitimo tikslas – tarpusavyje suderinti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo nuostatas, nustatant aiškų, nedviprasmišką VSAT dalyvavimo vykdančią migracijos procesų kontrolę Lietuvos Respublikoje mastą. 2. Priėmus įstatymo pakeitimus, nustatyti šioms funkcijoms vykdyti reikalingą žmogiškųjų išteklių poreikį.	2010 m. I ketv. Per pusmetį nuo įstatymo įsigaliojimo
	2. Centrinės įstaigos	Valstybės sienos	VSAT vado 2009-11-20	iki 2010-12-31

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	pareigybių optimizavimo	apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	<p>įsakymu Nr. 4-768 sudaryta nuolatinė VSAT valdymo ir struktūros optimizavimo darbo grupė (toliau – darbo grupė), kuriai pavesta analizuoti ir teikti siūlymus dėl tarnybos valdymo, struktūros optimizavimo <i>priemonė</i>:</p> <p>1. Darbo grupei įvertinti ir VSAT vadui pateikti siūlymus dėl centrinės įstaigos pareigybių optimizavimo</p> <p>2. Pagal darbo grupės siūlymus priimti atitinkamus sprendimus.</p>	iki 2010-12-31
	3. išteklių prie vidaus ir išorės sienos perskirstymo	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	<p>Valstybinio audito metu VSAT buvo įvykdytos atitinkamos priemonės, įgyvendinančios šią rekomendaciją:</p> <p>1. Panaikintos Šiaulių rinktinės pareigūnų pareigybės VSAT vado įsakymais įsteigtos pareigybės rinktinėse prie išorės sienų: Pagėgių rinktinėje (2009-11-10 Nr. 4-735; 2009-11-27 Nr. 4-787; 2009-12-03 Nr. 4-803; 2009-12-14 Nr. 4-827; 2009-12-17 Nr. 4-842; 2009-12-22 Nr. 4-860), Vilniaus rinktinėje (2009-12-22 Nr. 4-861); Varėnos rinktinėje (2009-12-22 Nr. 4-859) ir Ignalinos rinktinėje (2009-12-22 Nr. 4-862).</p> <p>2. Peržiūrėti ir sumažinti Šiaulių rinktinės transporto priemonių normatyvai (VSAT vado 2009-12-16 įsakymas Nr. 4-832 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado 2009-08-04 įsakymo Nr. 4-495 „Dėl transporto priemonių limitų“ pakeitimo“)</p> <p>3. Sumažinus VSAT personalo skaičių rinktinėse prie vidaus sienos, vadovaujantis 2009-05-22 VSAT vado įsakymu Nr. 1RN-9(RN) patvirtintais normatyvais, sumažintas ginkluotės kiekis šiems padalinimams.</p> <p>4. VSAT, įvertinusi valdomą turtą ir jo tolesnį eksploatavimą vykdomoms funkcijoms užtikrinti, vykdė būtinas procedūras dėl nenaudojamų patalpų</p>	Iki 2010-12-31

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			<p>perdavimo atitinkamoms institucijoms. VI Valstybės turto fondas parengė LRV nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-02-23 nutarimo Nr. 228 „Dėl privatizavimo objektų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą, kuris derinamas su suinteresuotomis institucijomis (projekte įtrauktos nuostatos dėl buvusių Jonišio, Rokiškio, Biržų užkardų pastatų perdavimo).</p> <p>5. Įvertinti ir priimti sprendimus dėl kinologų ir tarnybinių šunų limitų VSAT padaliniuose</p>	2010 m I pusmetis
	4. tarnybos rinktinėms priskirtų veikimo teritorijų ribų.	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	VSAT peržiūrėti ir priimti sprendimus dėl VSAT rinktinėms priskirtų veikimo teritorijų užtikrinant valstybės sienos apsaugą ir įgyvendinant migracijos procesų kontrolę šalies viduje	Per tris mėnesius po Kontrolės prie Lietuvos Respublikos vidaus Europos Sąjungos sienų panaikinimo ir kompetingų institucijų veiklos pasienio regionuose stiprinimo koncepcijoje, patvirtintos vidaus reikalų ministro 2006-07-17 įsakymu Nr. 1V-272, nuostatų peržiūrėjimo
Priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikė VRM ir VSAT				